

Des d'Itacolomi/03 “O alimento orgânico en lo cotidiano”

Albert Sansano

El passat 2 de juny vaig tindre l'oportunitat de veure una faceta més de l'MST (Moviment Sense Terra). Els mitjans de comunicació ens havien habituat a les notícies sobre ocupacions de terra, als conflictes amb els latifundistes. Però, i després? Gràcies a la 28a Coordinadoria Regional d'Educação (28a CRE), de Gravataí, vaig acudir al costat d'altres seixanta professores i professors a una jornada organitzada en l'Assentament de l'MST Filhos de Sepé, en Viamão (àrea metropolitana de Porte Alegre).

El motiu era conèixer la producció agroecològica i discutir estratègies locals per a una educació ambiental dins i fora de classe. Per a mi, a més de conèixer eixa experiència educadora, va ser també l'oportunitat d'acostar-me a la vida d'un assentament consolidat de l'MST. Fundat el 1998, l'assentament Filhos de Sepé, té una superfície de 9.500 hectàrees, i en ell hi viuen 365 famílies xicotetes agricultores. Des de la seua creació, i després d'un període de lluites que es van iniciar amb l'ocupació d'unes terres pertanyents a un grup de comunicació local, els seus habitants, organitzats entorn de quatre nuclis de residències, s'han plantejat, entre altres, l'objectiu de la producció 100% orgànica, enfrontant-se al model de l'agricultura basada en la quantitat i el lucre.

“...si la principal font d'ingressos a Filhos de Sepé segueix sent l'arròs, els menjadors escolars estan facilitant la diversitat productiva amb la venda d'ous, formatge, fruita, carn i llet.”

Per a això, va ser fonamental la sostenibilitat financera afavorida pels governs populars que va encapçalar el PT a Rio Grande do Sul, especialment a partir de la Campanya Nacional d'Abastiment. Huli Zang, director de la cooperativa local, ens

contava que recentment, la nova llei federal que dona prioritat a l'adquisició de productes de l'agricultura familiar per als menjadors escolars, els ha obert un nou mercat.

La diferència la coneixem molt bé a Europa. Abans d'eixa llei, els que compraven el seu arròs eren persones conscienciades amb alt nivell adquisitiu, i ara, a més d'abaixar els preus per major difusió dels productes, el menjar sa arriba a qui més el necessita: la comunitat escolar de la xarxa pública.

Un aspecte més d'este procés és que si la principal font d'ingressos a Filhos de Sepé segueix sent l'arròs, els menjadors escolars estan facilitant la diversitat productiva amb la venda d'ous, formatge, fruita, carn i llet. El seu últim èxit ha estat la creació d'un forn dirigit per més de 10 dones de l'assentament.

Però deixeu-me que vos parle també del procés formatiu. Les activitats que es van desenrotllar eixe dia, segons Olga Fira, coordinadora del Fòrum Permanent per a l'Educació Ambiental, tenien com a objectiu que el professorat experimentara la realitat del camp, tastant els aliments lliures de pesticides i reflexionant sobre la importància d'una alimentació sana. El Fòrum és un grup creat a l'abril d'enguany amb l'objectiu de fomentar l'ensenyança de pràcti-

ques sostenibles a les escoles i a les comunitats del Gran Porto Alegre.

El primer que vàrem fer va ser una visita a l'horta. Vaig recordar les activitats dels MRP, un grup de música ens va acompanyar a l'arribada i ràpidament van anar a l'horta i quan vàrem arribar allí, cançons de lluita ens van acompanyar la visita. Llavors, i mentres la boira s'alçava, un sol radiant es va unir a la calor humana que suavitzava la freda matinada gautxa d'esta època de l'any.

Després d'esta activitat, durant la qual vàrem conèixer de primera mà les dificultats que han tingut i han de superar per a arribar a ser els majors productors d'arròs orgànic de Brasil, en unes terres abans improductives, vàrem tornar a l'escola de formació. A la cooperativa es van impartir una sèrie de xerrades sobre l'organització de les treballadores i treballadors rurals, la qualitat del menjar escolar, la legislació sobre els transgènics i l'ús de plaguicides.

"...l'educació familiar basada en la cosmovisió guaraní, és suficient i, per tant, no necessitaven dels coneixements que aportava l'educació formal."

Un representant del Ministeri de Desenvolupament Agrari ens va advertir sobre la necessitat de buscar informació sobre els aliments disponibles en els estants del supermercat afirmant que cal prioritzar el principi de precaució perquè, si encara no és possible estimar amb precisió els efectes dels aliments modificats genèticament, no podem assumir la falta d'informació com a sinònim que no hi ha perill.

Més tard, un professor guaraní que treballa a Teko Jataíty, una de les escoles indígenes de la regió, ens va acostar al benefici de la relació permanent amb la naturalesa, de com és possible viure amb una

altra visió del món i, per tant, sense una alimentació i medicació artificial. Va ser a partir d'este moment màgic, entre els interrogants que ens desconcertaven als no indígenes assistents, quan vaig conèixer com les escoles dels pobles guaranís de Rio Grande do Sul són un esdeveniment recent.

Després d'un procés de consultes, molts Teko (aldees) van rebutjar la creació d'escoles en el seu medi, perquè van considerar que l'educació familiar basada en la cosmovisió guaraní, és suficient i, per tant, no necessitaven dels coneixements que aportava l'educació formal. En altres es va manifestar l'interés per alguns dels coneixements que es poden adquirir a l'escola –escriptura, portuguès, sistema monetari, entre altres –iniciant-se els processos i pràctiques d'escolarització que actualment existeixen.

La jornada va finalitzar amb la constitució dels grups de treball que van donar continuïtat al Fòrum, no sense abans plantejar-se la importància del paper de les i dels educadors en la formació d'una societat que assumisca la seua responsabilitat cap al medi ambient.

D'allí vàrem eixir amb una perspectiva que va des del foment d'una alimentació sana per a les xiquetes i xiquets i adolescents, fins als temes més amplis com la classificació dels residus, l'estímul de l'economia de la solidaritat, el consum responsable i el debat sobre el decreixement. □